МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Мова навчання – ***українська***

Шифр та найменування галузі знань ***С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»***

Код та найменування спеціальності ***С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»***

Освітньо-наукова програма «***Економіка»***

Ступінь вищої освіти ***доктор філософії***

Затверджено на засіданні Ради спеціальності С1 «Економіка
та міжнародні економічні відносини»
Протокол №1 від 28.08.2026

1. Загальна інформація

Кафедра: Національної та міжнародної економіки

Викладач: **Самофатова Вікторія Анатоліївна,** професор кафедри національної та міжнародної економіки, доктор економічних наук

Профайл

Контакти:
kafedraekon_01@ukr.net,
048-712-40-15

Освітній компонент викладається на 2 курсі у 2 семестрі
Кількість: кредитів - 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	семінарські
денна	30	16	14
заочна	18	8	10
Самостійна робота, годин	Денна – 60		Заочна – 72

Розклад занять

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент «Фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки» спрямований на поглиблення у аспірантів теоретичних знань і практичних навичок з ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах.

Освітній компонент «Фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки» базується на знаннях, отриманих здобувачем ступеня Доктора філософії в результаті вивчення освітнього компонента «Методологія економічних досліджень».

3. Мета освітнього компоненту

Метою викладання освітнього «Фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки» є формування у аспірантів навичок аналізу та управління конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки» здобувач отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в Стандарті вищої освіти зі спеціальності № 051 «Економіка» та освітньо-науковій програмі «Економіка» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти підготовки докторів філософії з економіки.

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення , що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження

СК5.Здатність розв’язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Програмні результати навчання:

ПРН1.Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напряму.

ПРН3. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямах.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА			
1	Предмет, об’єкт, суб’єкт конкуренції. Функції конкуренції	1	1
1	Теоретичні основи конкуренції. Позитивні і негативні сторони конкуренції	1	1
2	Конкурентне середовище підприємства	1	1
2	Конкурентні переваги підприємства	1	1
3	Фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства	1	1
3-5	Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства	4	1
5-6	Технологія оцінювання зовнішнього середовища підприємства	2	1
6	Технологія PEST – аналізу	1	-
7	Технологія аналізу ситуації в галузі та конкуренції в ній	2	-
8	Технологія SWOT – аналізу підприємства	2	1
Разом за ОК:		**16**	**8**

5.2 Перелік практичних занять

№ з/п	Назва практичного заняття	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА			
1	Актуальні стратегії конкурентоспроможності підприємства	1	1
1	Загальні та базові стратегії конкуренції	1	1
2	Стратегії конкурентної поведінки підприємства	1	1
2	Стратегії забезпечення конкурентоспроможності	1	1
3	Аналіз конкурентних стратегій	1	1
3	Система управління конкурентоспроможністю підприємства	1	1
4	Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства	1	1
4	Аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства	1	-
5-6	Регулювання конкуренції на національному і міжнародному ринках	4	1
7	Вітчизняний підхід до забезпечення конкурентоспроможності національної економіки	1	1
7	Методи регулювання конкуренції на національному і міжнародному рівнях	1	1

Всього за ОК:	**14**	**10**

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Позитивні і негативні сторони конкуренції.»	5	6
2	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства»	5	6
3	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Стратегії конкурентної поведінки підприємства»	5	6
4	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Концепція підвищення конкурентоспроможності підприємства»	5	6
5	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Система конкурентних стратегій підприємства»	5	6
6	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Управління конкурентоспроможністю підприємства»	5	6
7	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Технологія PEST – аналізу»	5	6
8	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Технологія SWOT – аналізу»	5	6
9-10	Виконати 2 презентації (реферати) за індивідуальними темами.	20	23
Всього за ОК:		**60**	**72**

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- *письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;*
- *виконання і захист індивідуальних завдань;*
- *усне опитування.*

Підсумковий контроль – ***диф. залік***

Здобувач має право отримати диф.залік, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів та отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову рейтингову оцінку.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА		
Лекційний курс	16	8
Практичні заняття*	14	10
Самостійна робота*	25	35

МКР*	20	20
Доповіді*	25	27
Всього за змістовний модуль 1	**100,0**	
Всього	**100,0**	

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в Одеському національному технологічному університеті.

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Критерії оцінювання лекційних та семінарських занять (за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

1,0 – 0,9	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
0,8 – 0,7	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	дуже добре
0,6– 0,5	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,4– 0,2	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо
0,1-0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно

Самостійна робота (оцінювання однієї самостійної роботи денна форма навчання – 25 робіт; заочна форма навчання – 35 робіт)

1,0 – 0,8 балів	*Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді*	відмінно
0,7 - 0,6 балів	*Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності*	дуже добре
0,5– 0,4 балів	*Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки*	добре
0,3– 0,2 балів	*Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки*	достатньо
0,1 – 0 балів	*Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді*	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю**)**

10,0-8,0	*100 - 81 % правильних відповідей*	відмінно
7,0 -5,0	*80 – 64 % правильних відповідей*	дуже добре
4,0 – 2,0	*63 – 55 % правильних відповідей*	добре
1,0 – 0,8	*54 – 43 % правильних відповідей*	достатньо
0,7 – 0	*42 – 0% правильних відповідей*	незадовільно

Критерії оцінювання до модульної контрольної роботи для денної та заочної форми навчання

Модульна контрольна робота складається з відповідей на 2 теоретичних питання та розв'язання тестів.

Загальні критерії оцінювання

№ з\п	Вид роботи	Максимальний бал	Пояснення до нарахування балів
1	2	3	4
1	Відповіді на теоретичні питання (2 питання)	10	За надану повну обґрунтовану відповідь на два питання (максимальний бал – 5 балів за кожну відповідь)
2	Розв'язання тестів	10	За кожний правильно розв'язаний тест нараховується 1 бал.
	Разом	20	

Критерії оцінювання відповідей на теоретичні питання для денної та заочної форми навчання

Розподіл балів за відповіді на одне теоретичне питання	Критерії оцінювання відповідей
4,0 – 5,0	за умови, якщо студент показав глибокі знання, чітко, грамотно, логічно і послідовно його викладає; вільно оперує термінологією, знайомий із законодавчими та нормативними документами, вміє аналізувати ситуацію та має альтернативні погляди на викладений матеріал
3,0 – 3,0	за умови, якщо студент має тверді знання, грамотно і по суті викладає відповіді на поставленні питання, не допускає грубих помилок при відповіді на них, але не повністю розкриває зміст
2,0 – 2,9	за умови, якщо студент знає теоретичний матеріал на рівні репродуктивного відтворення, але не надає належної оцінки процесів та явищ, не чітко формулює категорії та допускає незначні помилки при відповідях
0 – 1,9	за умови, якщо студент при відповіді допускає суттєві помилки, матеріал викладає не послідовно, з припущенням неточності у формулюваннях та відсутності термінології

Підготовка доповідей з презентаціями для денної та заочної форм навчання (оцінювання однієї самостійної роботи – 2 роботи, для заочної форми – 3 роботи

8,0 – 9,0 балів	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні	відмінно

	обгрунтовані відповіді на поставлені запитання	
6,0–7,0 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
4,0 – 5,0 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
2,5 – 3,0 бали	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 - 2,4 бали	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Семінарські заняття*: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань*

Самостійна робота*: робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, науково-дослідна робота студентів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), складання скетчів за темами лекцій, реферування, конспектування)*.

8.Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. Західноукраїн. нац. ун-т. Тернопіль, 2022. 208 с.
2. Купріна Н.М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: монографія / Н. М. Купріна ; НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. Одеса : Гельветика, 2019. 304 с.
3. Прикладна економіка [Електронний ресурс]: підручник / Б. О. Язлюк, А. І. Гулей, О. О. Краснорyцький та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 374 с.
4. Соціально-економічний розвиток регіону в системі забезпечення продовольчої безпеки [Текст] : монографія / Ю. А. Работін, В. В. Лагодієнко, Н. С. Згадова та ін. ; Одес. нац. акад. харч. технологій, Каф. економічної теорії та фінансово-економічної безпеки. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2021. 206 с.
5. Протосвіцька О.І. Забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" : захищена 16.03.21 / О. І. Протосвіцька ; наук. кер. О. М. Федорчук ; Міжнар. ун-т бізнесу і права, Одес. нац. акад. харч. технологій. Херсон, 2021. 195 с.
6. Слюсарева Л.В. Механізми забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку: монографія / Л. В. Слюсарева. Суми : Унів. кн., 2020. 322 с.
7. Чикуркова А. Менеджмент конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Алла Чикуркова, Олександр Іванишин ; Поділ. держ. ун-т. Кам'янець-Подільський, 2022. 263 с.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» https://zakon.rada.gov.ua/laws
2. Урядовий портал https://www.kmu.gov.ua/
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України https://minjust.gov.ua/
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/.

5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
6. Офіційний сайт –законодавча база «Ліга». URL: www.liga.com.ua.
7. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/ua
8. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
9. Андрійчук В. Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 491 с.
10. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
11. Білоус В. С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності [навч. посібник] / В. С. Білоус. – К.: КНЕУ, 2007. 376 с.
12. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір: монографія кол. авт. О.І. Павлов, В.А. Самофатова, Т.А. Кулаковська [та ін.]; за ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2019. 272 с.
13. Інноваційні технології галузі та методологія наукових досліджень: підручник / А. Д. Салавеліс, Л. М. Тележенко, Г. В. Дідух, Ю. О. Козонова ; Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : Освіта України, 2018. 276 с.
14. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) [Текст] : навч. посіб. / В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг. -екон. ун-т. Вид. 2-ге, допов. Київ: КНТЕУ, 2011. 296 с.
15. Надикто В.Т. Основи наукових досліджень. Таврійський держ. агротехнологічний ун-т. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 268 с.
16. Самофатова В.А. Забезпечення сталості та інклюзивності розвитку малого та середнього підприємництва в повоєнний період. *Економіка та суспільство.* 2023. №53. https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2596/2514
17. Самофатова В.А. Стратегічне управління сталим розвитком і безпекою агропродовольчої сфери. *Економіка та суспільство.* 2025. Вип. 74. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-138.
18. Самофатова В.А., Самофатов Г.І. Методологічні основи дослідження інноваційно-інвестиційних стратегічних пріоритетів сталого розвитку агропродовольчої сфери в умовах невизначеності. *Інфраструктура ринку.* 2025. Вип.84. С.45-49. DOI: https://doi.org/10.32782/infrastruct84-8
19. Самофатова В.А., Самофатов Г.І. Реінжиніринг бізнес-процесів як метод стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств агропродовольчої сфери. *Причорноморські економічні студії.* Вип. 2025. Вип. 93.С.102-105. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.93-16
20. L. Lobotska, O. Pavlov, S. Didukh , V.Samofatova, OFrum. Methodological Approaches to Forecasting Bread Prices in Ukraine. Scientific Horizons. 2021. Vol.24, Issue 4. P. 97-106.
21. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.: НУХТ, 2022. 385 с.
22. Самофатова В.А. Сталий розвиток агропродовольчої сфери регіону / В.А. Самофатова. Одеса: Астропринт, 2018. 312 с.
23. Соціальна, поведінкова, адаптивна економіка: теорія та практика [Текст]: монографія / О. І. Павлов, Т. А. Кулаковська, В. А. Самофатова та ін.; за ред. О. І. Павлова; Одес. нац. акад. харч. технологій, Каф. економіки пром-сті. Одеса: Астропринт, 2016. 172 с.
24. Macroeconomic modelling of R&D and innovation policies [Електронний ресурс] / edited by: Ufuk Akcigit, Cristiana Benedetti Fasil, Giammario Impullitti, Omar Licandro, Miguel Sanchez-Martinez. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. 212 p.: online resource.

9.Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, Корпоративному кодексу ОНТУ, Кодексу академічної доброчесності

ОНТУ Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ, Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в ОНТУ, вимог ISO 9001:2015 та роботодавців.

Викладач /ПІДПИСАНО/ Вікторія САМОФАТОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри національної та міжнародної економіки

Протокол від «26» серпня 2026 р. № 1

Завідувач кафедри /ПІДПИСАНО/ Тетяна КУЛАКОВСЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОНП *Економіка*
д.е.н., професор кафедри національної
та міжнародної економіки /ПІДПИСАНО/ Олександр ПАВЛОВ